

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2008 vp

Hallituksen esitys sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan koskevien rikoslain säännösten muuttamiseksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä syyskuuta 2007 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan koskevien rikoslain säännösten muuttamiseksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 55/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö
- ma. lainsäädäntöneuvos Tapio Puurunen, ulkoasiainministeriö
- hovioikeudenlaamanni Iiro Kartano, Helsingin hovioikeus

- valtiosyyttäjä Raija Toiviainen, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- sotilaslakimies Tuija Sundberg, Pääesikunta
- rikosylikomisario Thomas Elfgrén, keskusrikospoliisi
- oikeushammaslääkäri Helena Ranta, Helsingin yliopisto
- asianajaja Simo Ellilä, Suomen Asianajajaliitto
- juristiryhmän jäsen Jussi Ohisalo, Amnesty International Suomen osasto ry
- oikeudellinen neuvonantaja Jani Leino, Suomen Punainen Risti
- professori Pekka Koskinen
- professori Raimo Lahti.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan koskevia rikoslain säännöksiä muutettaviksi siten, että ne nykyistä täsmällisemmin vastaisivat Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön kriminalisointeja koskevia määritelmiä. Tavoitteena on, että Suomi saisi nykyistä paremmat mahdollisuudet käsitellä itsenäisesti Rooman perussäännössä tarkoitettuja erittäin vakavia rikoksia.

Uusia rikoksia olisivat rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset, joilla korvattaisiin nykyiset

ihmisosoikeuksien loukkaamisrikokset poikkeuksellisissa oloissa ja sodankäyntirikokset. Enimmäisrangaistukseksi mainituista rikoksista ehdotetaan elinkautista vankeutta. Joukkotuhon tunnusmerkistöön ehdotetaan vähäisiä muutoksia.

Lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset esimiehen vastuusta ja alaisen rikoksen ilmoittamatta jättämisestä sekä säännös hallituksen määräyksestä ja esimiehen käskystä rikosoikeudellisesta vastuusta vapauttavana seikkana.

Näillä säännöksillä tavoitellaan esimiesten ja alaisten vastuun jakautumista nykyistä paremmin Rooman perussääntöä vastaavasti.

Lisäksi rikoslakiin ehdotetaan eräitä muita vähäisiä muutoksia. Myös pakkokeinolakia, ko-

koontumislakia ja yhdenvertaisuuslakia muutettaisiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Rikosoikeutta on pitkään pidetty luonteeltaan hyvin kansallisena oikeudenalana. Tämä perinteinen käsitys on kuitenkin ajan mittaan muuttunut. Kansainvälisessä yhteisössä on havaittu, että joukkotuhonnan, ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten ja sotarikosten vastustaminen ja rikoksenteijöiden saattaminen vastuuseen on kaikkien valtioiden edun mukaista. Kansainvälisellä rikosoikeudella on merkittävä rooli oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja maailmanrauhan toteuttamisessa.

Rikosoikeuden tähänastisen kansainvälistymiskehityksen merkittävimpänä edistysaskeleena voidaan pitää Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöä, joka on hyväksytty vuonna 1998. Perussääntö on vuosikymmeniä kestäneen perusteellisen valmistelutyön tulos. Suomi on ratifioinut perussääntöön jo vuonna 2000. Se on tullut sekä Suomen osalta että kansainvälisesti voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002.

Perussääntöön lähtökohtana on, että rankaiseminen joukkotuhonnasta, rikoksista ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksista kuuluu ensisijaisesti kullekin valtiolle itselleen. Kansainvälinen rikostuomioistuin on toimivaltainen vain, jos kansallinen oikeudenkäyttö joko ei toimi lainkaan tai toimii puutteellisella tavalla.

Kun perussääntöön hyväksymistä koskeva hallituksen esitys (HE 161/2000 vp) oli eduskunnan käsiteltävänä, lakivaliokunta totesi, että Suomen oikeus vastaa perussääntöön sisällytetyjä kriminalisointeja melko pitkälle, mutta se ei kuitenkaan ole täsmälleen samanlainen. Rikoslakiin tuolloin ehdotetuista muutoksista oli pää-

teltävissä, ettei lainvalmistelussa ollut varauduttu soveltamaan Suomen rikoslainsäädäntöä ns. universaaliperiaatteen mukaisesti perussääntöön tarkoittamiin rikoksiin Suomessa. Lakivaliokunta piti välttämättömänä, että Suomi valmistautuu muuttamaan kansallisia säännöksiä niin, että ne tositilanteessa vastaavat kansainvälisiä säännöksiä (LaVL 16/2000 vp, s. 3/II). Ulkoasiainvaliokunta yhtyi mietinnössään lakivaliokunnan kannanottoon ja totesi lisäksi, että mahdolliset Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia rikoksia koskevat oikeudenkäynnit pitää ensisijaisesti voida käydä Suomessa (UaVM 13/2000 vp, s. 5/I).

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen tavoitteena on saada Suomen rikoslaki nykyistä täsmällisemmin vastaamaan Rooman perussääntöön määritelmiä joukkotuhonnasta, rikoksista ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksista. Suomi saa näin nykyistä paremmat mahdollisuudet käsitellä itsenäisesti perussääntöissä määritellyjä erittäin vakavia rikoksia. Rikoslainsäädännön yhdenmukaistamisella perussääntöön kanssa pyritään välttämään tilanne, jossa Kansainvälinen rikostuomioistuin joutuisi ottamaan asian käsiteltäväkseen sen vuoksi, että se katsoisi Suomen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet riittämättömiksi. Eduskunnan aikaisempiin kannanottoihin viitaten lakivaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Tasavallan presidentin rikosoikeudellinen vastuu

Tasavallan presidentin rikosoikeudellisesta vastuusta säädetään perustuslain 113 §:ssä. Sen mu-

kaan tasavallan presidentin virkatoimesta ei pääsääntöisesti saa nostaa syytettä. Syyte voidaan kuitenkin lainkohdassa tarkemmin säädetyn edellytyksin nostaa, jos tasavallan presidentin katsotaan syyllistyneen maanpetosrikokseen, valtiopetosrikokseen tai rikokseen ihmisyyttä vastaan.

Perustuslakivaliokunta on Rooman perussäännön hyväksymisen yhteydessä katsonut, että perustuslain 113 §:ssä käytettyä käsitettä "rikos ihmisyyttä vastaan" tulee tulkita itsenäisesti eikä sen merkitys ole välttämättä sidoksissa esimerkiksi siihen, mitä rikoslain 11 luvussa säädetään rangaistaviksi rikoksina ihmisyyttä vastaan. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan perussäännön 6—8 artiklassa tarkoitettuja joukkotuhontaa, rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia on perusteltua pitää perustuslain 113 §:ssä käsitteen "rikos ihmisyyttä vastaan" avulla määritellyn vastuun piiriin kuuluvina (PeVL 45/2000 vp, s. 5/II).

Hallituksen esityksen hyväksymisen seurauksena rikoslakiin tulee myös itsenäiseksi rikosnimikkeeksi "rikos ihmisyyttä vastaan". Erityisesti tämän johdosta on mahdollista, että sama ilmaisu perustuslain 113 §:ssä ymmärretään niin suppeasti, että se viittaa vain kyseiseen rangaistussäännökseen eikä esimerkiksi joukkotuhontaan. Tällainen tulkinta on perustuslakivaliokunnan edellä selostetun kannanoton valossa sinänsä perusteeton. Lakivaliokunta kiinnittää silti oikeusministeriön huomiota siihen, että suunnitteilla olevan perustuslain tarkistuksen yhteydessä on syytä harkita, olisiko tarpeen tarkistaa perustuslain 113 §:n sanamuotoa siten, että kaikki Rooman perussäännön 6—8 artiklassa tarkoitettut rikokset nykyistä yksiselitteisemmin kuuluvat tasavallan presidentin rikosoikeudellisen vastuun piiriin.

Rikoskonkurrenssista

Hallituksen esityksessä tarkoitettujen rikosten osalta voi käytännössä syntyä vaikeita konkurssikysymyksiä. Tällainen on esimerkiksi kysymys siitä, tuomitaanko joukkotuhontaan syyllistynyt henkilö joukkotuhonnan lisäksi myös yksilöihin kohdistuvista surmaamisrikoksista.

Hallituksen esitys sisältää konkurssikysymyksistä eräitä lausumia, jotka antavat valiokunnan mielestä liian kaavamaisen kuvan rikoskonkurrenssista. Sen vuoksi valiokunta toteaa selvennyksenä seuraavan.

Vaikka joukkotuhonta, rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset hallituksen esityksessä esitetyn lähtökohdan mukaisesti yleensä syrjäyttävät yksilöön kohdistuvia rikoksia koskevien rangaistussäännösten soveltamisen, rikosten konkurssikysymykset on käytännössä ratkaistava tapaus tapaukselta. Tällöin arvioinnissa voidaan päätyä toisenkinlaiseen lopputulokseen. Rikosten yksiköimisen ja konkurssin harkinnassa on otettava huomioon niitä koskevien yleisten oppien kehitys oikeustieteessä ja -käytännössä.

Lisäksi valiokunta korostaa sitä, että loukautulla yksityisellä henkilöllä on asianomistajan asema sekä siihen liittyvä syyteoikeus ja oikeus vaatia rikoksen johdosta vahingonkorvausta silloinkin, kun vain rikoslain 11 luvun rangaistussäännöksiä sovelletaan.

Julkinen yllytys joukkotuhontaan

Rooman perussäännön 25 artiklan 3 kappaleen e kohdassa julkinen yllytys joukkotuhontaan on määritelty rangaistavaksi, vaikkei se johtaisikaan yllytyksen mukaisiin tekoihin. Hallituksen esityksessä on katsottu, että rikoslaissa oleva rangaistussäännös, joka koskee kiihottamista kansanryhmää vastaan, riittää täyttämään tämän velvoitteen. Valiokunta toteaa, että myös julkista yllytystä rikokseen koskeva rangaistussäännös (rikoslain 17 luvun 1 §) voi tulla sovellettavaksi.

Euroopan unionin rasismien ja muukalaisvihan vastainen puitepäättös, josta on päästy poliittiseen yhteisymmärrykseen keväällä 2007, sisältää kriminalisointivelvoitteet julkisen yllytyksen lisäksi mm. joukkotuhonnan julkisesta puolestelusta, kieltämisestä ja vakavasta vähättelystä. Valiokunta pitää perusteltuna, että valmisteltaessa mainitun puitepäättöksen kansallista täytäntöönpanoa arvioidaan, onko julkinen yllytys joukkotuhontaan säädetty Suomessa asianmu-

kaisesti rangaistavaksi myös sovellettavien rangaistusasteikkojen osalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Rikoslaki

11 luku. Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan

1 §. Joukkotuhonta. Hallituksen esityksessä ehdotetun *1 momentin 3 kohdan* mukaan joukkotuhontana pidetään mm. sellaisten elinehtojen asettamista pykälässä tarkoitetulle kansanryhmälle, joista voi aiheutua ryhmän häviäminen kokonaan tai osittain.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että joukkotuhontaa koskevalla rangaistussäännöksellä pyritään suojaamaan kansanryhmän oikeutta fyysiseen olemassaoloon. Sillä ei siis suojata ryhmän oikeutta olla olemassa sosiaalisena ja kulttuurisena yksikkönä. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 3 kohtaa täsmennettäväksi siten, että siinä viitataan nimenomaan ryhmän *fyysiseen* häviämiseen kokonaan tai osittain. Myös Rooman perussäännön 6 artiklan c kohdassa on käytetty vastaavaa määritettä.

3 §. Rikos ihmisyyttä vastaan. Valiokunta on tehnyt pykälän *1 momentin 1 kohtaan* vähäisen kielellisen tarkistuksen.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että *4 kohdan* ehdotetussa sanamuodossa on vähäisiä eroja verrattuna asiallisesti vastaavaan 5 §:n *1 momentin 2 kohdan* säännökseen. Esityksen perusteluista (s. 28/I) on pääteltävissä, että säännösten on kuitenkin tarkoitettu kattavan samankaltaiset teot. Koska tahattomat erot sanamuodoissa saattaisivat aiheuttaa tarpeettomia tulkintaongelmia, valiokunta ehdottaa, että käsillä oleva kohta sanonnallisesti yhdenmukaistetaan 5 §:n *1 momentin 2 kohdan* kanssa.

Hallituksen esityksessä ehdotetun *5 kohdan* mukaan rikoksena ihmisyyttä vastaan pidetään mm. rotuerottelun harjoittamista taikka tunnistettavissa olevan ryhmän tai yhteisön vainoamis-

ta poliittisen mielipiteen, rodun, kansallisuuden, etnisen alkuperän, kulttuurin, uskonnon tai sukupuolen perusteella tai muilla perusteilla, jotka kansainvälisessä oikeudessa yleisesti katsotaan kielletyiksi.

Käytännössä voisi olla vaikea selvittää, mikä ryhmään tai yhteisöön kohdistettavan vainon perusteet kansainvälisessä oikeudessa yleisesti katsotaan kielletyiksi. Lisäksi on mahdollista, että kansainvälisessä oikeudessa ei yleisesti katsota kielletyksi kaikkea sellaista vainoa ryhmän tai yhteisön jäsenten henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella, jonka Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan tulee olla kiellettyä. Näistä syistä valiokunta ehdottaa käsillä olevaa kohtaa muutettavaksi siten, että ilmaisu "tai muilla perusteilla, jotka kansainvälisessä oikeudessa yleisesti katsotaan kielletyiksi" korvataan ilmaisulla "taikka niihin rinnastettavilla muilla perusteilla".

Valiokunta toteaa, että 5 kohdassa nimenomaan mainittuihin vainon perusteisiin rinnastettavia seikkoja voivat olla esimerkiksi seksuaalinen suuntautuneisuus ja kieli.

5 §. Sotarikos. Pykälän *1 momentin* johdantokappaleeseen on tehty vähäisiä kielellisiä tarkistuksia.

Momentin 7 kohtaan on tehty vähäinen kielellinen tarkistus, jonka tarkoituksena on selventää sitä, että tämä kohta koskee vain sotavankien ja muiden suojeltujen henkilöiden oikeudellisten takeiden kieltämistä.

Rooman perussäännön 8 artiklan 2 kappaleen b kohdan xiv alakohdan mukaan sotarikoksella tarkoitetaan perussäännössä mm. ilmoitusta, jonka mukaan vihamielisen osapuolen kansallisuutta olevien henkilöiden oikeudet ja oikeustoimenpiteet kumotaan, niitä lykätään tai ei voida ottaa käsiteltäväksi tuomioistuimissa. Valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että tällainen teko ei tule rangaistavaksi käsillä olevan 7 kohdan, vaan tämän pykälän 2 momentin nojalla.

Momentin 10 ja 11 kohtaan on lisätty viitaukset Geneven yleissopimusten III lisäpöytäkirjassa tarkoitettuun uuteen tunnusmerkkiin eli punaiseen kristalliin. Mainittu lisäpöytäkirja on

tehty 8.12.2005, ja se on tullut kansainvälisesti voimaan 14.1.2007.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että 11 kohdassa tarkoitettujen tunnusten väärinkäyttö tulisi rangaistavaksi sotarikoksena kyseisen kohdan nojalla vain, jos teosta on aiheutunut kuolema, vakava vamma tai sairaus taikka viholaisen vangitseminen. Valiokunta toteaa, että kyseisten tunnusten väärinkäyttö aseellisen selkauksen yhteydessä vaarantaa aina tunnusten uskottavuutta ja siten niiden antamaa suojaa. Tämän vuoksi valiokunta ei pidä perusteltuna sitä, että teon rangaistavuus riippuu yksittäisen väärinkäyttötapausten konkreettisista seurauksista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitystä laadittaessa on itse asiassa tarkoitettu, että sotarikoksena pidetään myös sellaista tunnuksen väärinkäyttöä, josta ei ole aiheutunut edellä mainittua seurausta. Tällaisen väärinkäytön on tarkoitettu tulevan rangaistavaksi pykälän 1 momentin 11 kohdan sijasta saman pykälän 2 momenttiin sisältyvän yleissäännöksen nojalla. Valiokunta pitää kuitenkin tällaista lainsäädännöllistä ratkaisua epäselvänä ja laillisuusperiaatteen kannalta kyseenalaisena.

Edellä esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 11 kohdasta poistetaan tunnuksen väärinkäytön seurauksia koskeva edellytys.

13 §. Alaisen rikoksen ilmoittamatta jättäminen. Hallituksen esityksessä ehdotettu pykälä sisältää viittauksen 12 §:ssä tarkoitettuun rikokseen. Mainittu 12 § sisältää puolestaan viittauksen 1, 3—7 ja 13 §:ssä tarkoitettuun tekoon. Näin monimutkainen viittausketju saattaisi synnyttää epätietoisuutta siitä, mitä rikoksia 13 §:ssä tarkoitetaan. Siksi lakivaliokunta ehdottaa pykälän sanamuotoa muutettavaksi siten,

että siinä viitataan suoraan 1 tai 3—7 §:ssä taikka tässä pykälässä tarkoitettuun rikokseen.

Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 2 *momentti*, joka rajaa 1 momentin mukaisen tekojen rangaistavuutta. Ehdotetun uuden momentin mukaan alaisen rikoksen ilmoittamatta jättämisestä ei tuomita esimiestä, joka on osallinen alaisensa rikokseen taikka 12 §:ssä mainitun edellytyksin alaisen rikoksen tekijä tai siihen osallinen. Säännös vastaa sekä Suomessa että kansainvälisestikin vakiintunutta periaatetta, jonka mukaan kenelläkään ei ole velvollisuutta myötävaikuttaa oman syyllisyytensä selvittämiseen.

Lisäksi valiokunta täydentää hallituksen esityksen perusteluita toteamalla seuraavan.

Rikoslain 11 luvussa tarkoitettut teot eivät ole sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltäviä rikoksia. Puolustusvoimat ei siten voi itse suorittaa näiden rikosten esitutkintaa, vaan esitutkinnasta vastaa aina poliisi. Tämä tarkoittaa sitä, että nyt kysymyksessä olevassa pykälässä tarkoitettu sotilasesimiehen ilmoitusvelvollisuus voidaan täyttää poliisille tai syyttäjälle tehtävällä ilmoituksella rikoksesta. Ilmoitus poliisille tai syyttäjälle riittää täyttämään vaatimuksen epäillyn rikoksen saattamisesta viranomaisten tutkittavaksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 2.—4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

*Valiokunnan muutosehdotukset***1.**

Laki
rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 1 luvun 11 §:n 2 momentin 1 kohta, 2 c luvun 11 §:n 1 momentin 1 kohta, 8 luvun 1 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti, 11 luku ja 15 luvun 10 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 11 §:n 2 momentin 1 kohta ja 15 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 650/2004, 2 c luvun 11 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 780/2005, 8 luvun 1 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti laissa 1161/2005 sekä 11 luku laeissa 578/1995, 351/1997 ja 17/2003, seuraavasti:

1 luku Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta 11 § (Kuten HE) 2 c luku Vankeudesta 11 § (Kuten HE) 8 luku Vanhentumisesta 1 ja 10 § (Kuten HE)	11 luku Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan <i>Joukkotuhonta</i> Joka jonkin kansallisen, etnisen, rodullisen tai uskonnollisen taikka niihin rinnastettavan kansanryhmän hävittämiseksi kokonaan tai osittain (1 ja 2 kohta kuten HE) 3) asettaa ryhmälle sellaisia elinehtoja, joista voi aiheutua ryhmän <i>fyysinen</i> häviäminen kokonaan tai osittain, (4 ja 5 kohta kuten HE) on tuomittava <i>joukkotuhonnasta</i> vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi. (2 mom. kuten HE) 2 § (Kuten HE) 3 § <i>Rikos ihmisyyttä vastaan</i> Joka osana siviiliväestöön kohdistuvaa laajamittaista tai järjestelmällistä hyökkäystä 1) surmaa <i>tai</i> orjuuttaa <i>toisen</i>, käy hänellä kauppaa tekemällä tarjouksen, ostamalla, myy-
---	--

mällä tai vuokraamalla taikka kiduttaa häntä tai aiheuttaa hänelle muulla tavoin suurta kärsimystä tai vaikean vamman taikka vahingoittaa vakavasti hänen terveyttään taikka tuhoaa väestöä asettamalla sitä tai sen osaa hävittäviä elinehtoja tai muulla tavoin,

(2 ja 3 kohta kuten HE)

4) raiskaa toisen, orjuuttaa *häntä* seksuaalisesti, pakottaa *hänet* prostituutioon, *raskauteen* tai sterilisaatioon taikka harjoittaa *häntä* vastaan muuta *vastaavaa törkeää* seksuaalista väkivaltaa tai

5) harjoittaa rotuerottelua taikka vainoaa tunnistettavissa olevaa ryhmää tai yhteisöä poliittisen mielipiteen, rodun, kansallisuuden, etnisen alkuperän, kulttuurin, uskonnon tai sukupuolen perusteella *taikka niihin rinnastettavilla* muilla perusteilla (*poist.*),

on tuomittava *rikoksesta ihmisyyttä vastaan* vankeuteen vähintään yhdeksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

(2 mom. kuten HE)

4 §
(Kuten HE)

5 §
Sotarikos

Joka sodan taikka muun kansainvälisen tai valtionsisäisen aseellisen selkkauksen tai miehityksen yhteydessä vastoin maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta, sotavankien kohtelusta tai siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana tehtyjä Geneven sopimuksia (SopS 8/1955, *Geneven yleissopimukset*) tai kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien *aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta* tehtyjä, vuoden 1949 Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoja (SopS 82/1980, *I ja II lisäpöytäkirja*) taikka muita sotaa, aseellisia selkkauksia tai

miehitystä koskevia kansainvälisen oikeuden sääntöjä ja tapoja

(1—6 kohta kuten HE)

7) epää sotavangilta tai muulta suojellulta henkilöltä oikeudenmukaista ja laillista oikeudenkäyntiä koskevat oikeudet taikka muutoin kieltää *häneltä* oikeudelliset takeet,

(8—9 kohta kuten HE)

10) hyökkää siviilikohteisiin, joita ei puolusteta, tai pommittaa niitä, hyökkää uskonnonharjoitukseen, tieteeseen, taiteeseen, sairaanhoitoon tai hyväntekeväisyyteen tarkoitettuihin kohteisiin tai historiallisia muistomerkkejä vastaan taikka hyökkää Geneven yleissopimuksissa tai niiden *I tai III* lisäpöytäkirjassa tarkoitettuja tunnusmerkkejä käyttäviä vastaan,

11) käyttää väärin valkoista lippua, vihollisen lippua, Yhdistyneiden Kansakuntien lippua, sotilasmerkkiä, sotilaspukua tai Geneven yleissopimuksissa tai niiden *I tai III* lisäpöytäkirjassa tarkoitettuja tunnusmerkkejä (*poist.*),

(12—14 kohta kuten HE)

on tuomittava *sotarikoksesta* vankeuteen vähintään yhdeksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

6—12 §
(Kuten HE)

13 §

Alaisen rikoksen ilmoittamatta jättäminen

Sotilaallinen tai muu esimies, joka jättää ryhtymättä tarpeellisiin ja häneltä kohtuudella vaadittaviin toimiin saattaakseen viranomaisten tutkittavaksi tosiasiallisesti hänen määräysvallassaan ja valvonnassaan olevan alaisen tekemäksi epäillyn *1 tai 3—7 §:ssä taikka tässä pykälässä* tarkoitetun rikoksen, on tuomittava *alaisen rikoksen ilmoittamatta jättämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Alaisen rikoksen ilmoittamatta jättämisestä ei kuitenkaan tuomita esimiestä, joka on osallinen alaisensa rikokseen taikka 12 §:ssä mainituin edellytyksin alaisen rikoksen tekijä tai siihen osallinen. (Uusi)

14 §
(Kuten HE)

15 luku

Rikoksista oikeudenkäyttöä vastaan

10 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Anna-Maja Henriksson /r
jäs. Esko Ahonen /kesk
Paavo Arhinmäki /vas
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Ilkka Kantola /sd
Sampsa Kataja /kok
Krista Kiuru /sd

Jari Larikka /kok
Sanna Lauslahti /kok
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Lyly Rajala /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Tero Rönni /sd
Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuomo Antila.